

KRITIKA

Brez popravnega izpita

ODER

Tadeusz Slobodzianek: Naš razred.

Režija Nina Rajić Kranjac.

Prešernovo gledališče Kranj, Mini teater Ljubljana in Mestno gledališče Ptuj.

●●●●●

Rok Bozovičar

Razkritje šokantnih podrobnosti poletja 1941 v severovzhodnem delu Poljske ni odprlo le zamolčane teme poljske zgodovine, temveč je na začetku novega tisočletja sprožilo tudi val ostrih odzivov in obračunavanj v poljski javnosti. A če so zgodovinsko delo Jana Tomasza Grossa, dokumentarna filma Agnieszke Arnold in knjigi Anne Bikont sedanost soočili s kruto resnico, obenem pa tudi z vztrajnostjo potlačevanja in nelagodjem preteklosti, je skoraj desetletje kasneje njihovo moč zgostila še literarna obdelava dokumentarne gradiva Tadeusza Slobodzianeka.

Njegovo dramsko besedilo Naš razred je skozi številne različice nastajalo z mislijo na uprizoritveni potencial, ki je bil le dva tedna pred poljsko premiero leta 2009 nagrajen z nagrado nika za najboljšo poljsko literarno delo. Čeprav kritični pripadniki različnih ideoloških krogov Našemu razredu očitajo stereotipizacijo, protipoljsko nastrojenost in pomanjkanje literarne fikcije (češ da obnavlja znana zgodovinska dejstva in dokumentarna pričevanja zgolj premesti v dramsko formo), besedilo odlikujejo kompleksen spoj zaokroženosti in fluidnosti prizorov ter njim podložena metaforičnost. Podnaslovljen kot Zgodovina v XIV. lekcijah Slobodzianekov tekst v pretres vzame več kot pol stoletja poljske zgodovine, ki so jo ključno zaznamovali dogodki leta 1941, vendar poboja judovskih prebivalcev s strani njihovih sovaščanov (brez nacistične prisile) ne izpostavi le kot dejstva, temveč ga poda z glasovi udeležencev obeh strani. Dogajanje postavi v mikrosfero odnosov skupine desetih

sošolcev, pri čemer se ohlapno naslanja tudi na Kantorjev Mrtvi razred, Mickiewicza, Majakovskega ter druge fragmente iz tradicije poljskega gledališča.

Odrska postavitev režiserke Nine Rajić Kranjac se zaveda prepletenosti pomenskih ravni besedila v prevodu Darje Dominkuš in se ga loti s plastenjem uprizoritvenih tehnik in površin. Vzpostavljene odrske situacije, atmosfere ter njihove preobrazbe ponekod prekine z bliskovitimi in učinkovitimi spremembami, medtem ko jih na drugih mestih izpelje s točno odmerjeno tekočnostjo, oboje podrejeno tehnični zapeljivosti predstave (izvzemši nerodno dvigovanje zaves in mikrofonicizacijo). Začetni del otroških simpatij, v katerem pa je že čutiti zatajevano brutalnost, hitro preide v zaostritev medsebojnih odnosov. Ti so zgolj nakazano pogojeni s spremembami nadzorne oblasti sovjetske in nato nacistične okupacije. Pri tem je kontekstualizacija, ki bi jo bolj tvegan uprizoritveni pristop (in

učinek) terjal, umaknjena tekoči pripovedni niti. Tvorijo jo večinoma spominške rekonstrukcije, saj dramaturška zasnova (Marinka Postrak) skorajda v celoti izloči kolektivne pesmi ob koncu posamezne lekcije/prizora (kar umanjka zlasti na samem koncu). Tako podčrta klavstrofobično ujetost v mrežo zgodovinsko dodeljenih vlog, vendar ob tem poljskih krvnikov ne demonizira, judovskega trpljenja pa ne povečiča. Potek in posledice strašnih dogodkov personalizira, življenjsko usodo sošolcev preplete še v obdobjih njihove ločitve in vzajemno povezanost raztegne tudi čez ločnico med mrtvimi in živimi. Resnica se kajpada kopiči nekje zadaj (gomila iz stolov), ob strani (knjige) ali nekje vmes med še vedno prisotnimi mrtvimi in živimi sencami njihovih nepomirjenih grehov. **Kontekstualizacija, ki bi jo terjal bolj tvegan uprizoritveni pristop, je umaknjena tekoči pripovedni niti.**

Odrska postavitev drame Naš razred režiserke Nine Rajić Kranjac se zaveda prepletenosti pomenskih ravni besedila, loti se ga s plastenjem uprizoritvenih tehnik in površin. **Nada Žgank/PG Kranj**